

Poczucie bezpieczeństwa człowieka w świetle wybranych zjawisk psychopatologii seksualnej

The sense of human security in the light
of selected phenomena of sexual psychopathology

JAKUB GRELEWICZ

Autor niezależny

 <https://orcid.org/0009-0006-3310-8976>

Abstrakt

Artykuł podejmuje problem poczucia bezpieczeństwa człowieka w kontekście wybranych zjawisk psychopatologii seksualnej – gwałtów, pedofilii, turystyki seksualnej. Celem badawczym było ukazanie, w jaki sposób te zjawiska wpływają na subiektywne poczucie bezpieczeństwa jednostek i społeczności, a także wskazanie skutecznych strategii prewencji i interwencji. W ramach analiz posłużono się przeglądem literatury przedmiotu, a także aktów prawnych związanych z omawianą tematyką. W podsumowaniu wskazano na konieczność przyjęcia kompleksowych rozwiązań, łączących edukację, profilaktykę, wsparcie ofiar oraz resocjalizację sprawców, a także na potrzebę współpracy międzynarodowej, zwłaszcza w odniesieniu do zjawisk o charakterze transgranicznym, takich jak turystyka seksualna i handel ludźmi.

Słowa kluczowe bezpieczeństwo człowieka, psychopatologie seksualne, gwałt, pedofilia, turystyka seksualna

- Abstract** The article addresses the issue of human security in the context of selected phenomena of sexual psychopathology – rape, paedophilia and sex tourism. The research aim was to show how these phenomena affect the subjective sense of security of individuals and communities, as well as to indicate effective prevention and intervention strategies. The analysis draws on a review of the scholarly literature as well as legal acts relevant to the topic. The conclusion highlights the need for comprehensive solutions combining education, prevention, victim support and offender rehabilitation, as well as for international cooperation – especially with regard to transnational phenomena such as sex tourism and human trafficking.
- Keywords** human security, sexual psychopathologies, rape, paedophilia, sex tourism

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo to jeden z fundamentalnych czynników determinujących jakość życia człowieka oraz funkcjonowanie społeczeństw. Pomimo postępu społecznego współczesny świat nadal mierzy się z problemami związanymi z naruszaniem praw człowieka. Wśród nich są zjawiska z zakresu psychopatologii seksualnej takie jak gwałty, pedofilia i turystyka seksualna, stanowiące zarówno zagrożenie w wymiarze jednostkowym, jak i wyzwanie dla systemów społecznych, prawnych i medycznych na świecie.

Wybór problematyki artykułu został podyktowany rosnącą skalą oraz złożonością problemów związanych z wymienionymi psychopatologiami seksualnymi. Zrozumienie mechanizmów stojących za tymi zjawiskami ma duże znaczenie dla skutecznego przeciwdziałania im oraz minimalizowania ich negatywnych skutków. W dobie globalizacji i łatwości przemieszczania się zjawiska takie jak turystyka seksualna nabierają nowego wymiaru i wpływają na społeczności lokalne i międzynarodowe.

Celem artykułu była analiza problemu poczucia bezpieczeństwa człowieka w kontekście wspomnianych zjawisk psychopatologii seksualnej. Autor postawił dwa pytania badawcze: 1. W jaki sposób zjawiska z zakresu psychopatologii seksualnej takie jak gwałt, pedofilia i turystyka seksualna wpływają na poczucie bezpieczeństwa człowieka? 2. Jakie strategie mogą skutecznie przeciwdziałać tym zjawiskom?

W artykule autor skupił się na następujących kwestiach:

- charakterystyka zjawisk gwałtu, pedofilii i turystyki seksualnej i ich wpływ na jednostkę oraz społeczeństwo,
- analiza zjawisk gwałtu, pedofilii i turystyki seksualnej pod kątem ich przyczyn i skutków,
- ocena obecnych strategii prewencyjnych i interwencyjnych w odniesieniu do zjawisk gwałtu, pedofilii i turystyki seksualnej oraz propozycje usprawnień w zakresie polityki społecznej i bezpieczeństwa.

Autor sformułował tezę badawczą, że zjawiska takie jak gwałt, pedofilia i turystyka seksualna mają negatywny, wielopłaszczyznowy wpływ na poczucie bezpieczeństwa jednostek i społeczności. Wykorzystał analizę literatury przedmiotu oraz aktów prawnych związanych z tematyką pracy. Pozwoliło to na przeanalizowanie mechanizmów psychologicznych i społecznych prowadzących do występowania wskazanych psychopatologii seksualnych, a także umożliwiło identyfikację czynników ryzyka oraz ochronnych związanych z omawianymi zjawiskami. Analiza miała na celu zwrócenie uwagi na potrzebę stałego doskonalenia strategii prewencyjnych oraz współpracy instytucjonalnej w walce z przestępstwami na tle seksualnym.

Czynniki kształtujące poczucie bezpieczeństwa człowieka

Poczucie bezpieczeństwa człowieka to wielowymiarowe pojęcie, które odnosi się do stanu wolności jednostki od zagrożeń wpływających na jej życie, zdrowie, dobrobyt oraz możliwość realizacji podstawowych praw i wolności. Można je rozpatrywać m.in. pod kątem kilku aspektów:

- bezpieczeństwo ekonomiczne, o którym stanowią stabilność finansowa oraz trwały dostęp do pracy i podstawowych dóbr, takich jak żywność, mieszkanie, opieka zdrowotna. Oznacza to względną odporność gospodarstw domowych i społeczności na wstrząsy gospodarcze i zachowanie lub podnoszenie przez nie poziomu dobrobytu¹;
- bezpieczeństwo żywnościowe, czyli zapewnienie stałego fizycznego i ekonomicznego dostępu do odpowiedniej jakości i ilości żywności, pozwalającej na prowadzenie aktywnego i zdrowego trybu życia. Wymaga stabilnych łańcuchów dostaw, przystępności cenowej oraz długofalowego utrzymania

¹ M. Leszczyńska, *Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa a rozwój gospodarki i społeczeństwa*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2018, nr 56, s. 291–292. <https://doi.org/10.15584/nsawg.2018.4.23>.

zrównoważonej produkcji i konsumpcji. Stanowi fundament zdrowia publicznego, stabilności społecznej i rozwoju gospodarczego²;

- bezpieczeństwo zdrowotne, czyli stan, w którym jednostki i społeczności mają zapewniony stały dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej, skutecznej profilaktyki oraz rzetelnej informacji o zagrożeniach zdrowotnych. Sprzyja ograniczaniu ryzyka chorób i wzmacnia odporność społeczeństwa na epidemie, pandemie i inne kryzysy zdrowotne³;
- bezpieczeństwo środowiskowe, czyli zapewnienie stabilnych, zdrowych warunków życia przez ochronę ekosystemów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi. Wymaga przeciwdziałania degradacji środowiska i zmianom klimatycznym oraz ochrony różnorodności biologicznej, sprzyja zachowaniu długofalowej równowagi między człowiekiem a przyrodą⁴;
- bezpieczeństwo osobiste, które można rozumieć jako stan, w którym jednostka czuje się wolna od zagrożeń fizycznych, psychicznych i emocjonalnych. Obejmuje ochronę przed przemocą, nadużyciami i innymi bezpośrednimi formami wyrządzania szkody, umożliwia jednostce swobodne i godne funkcjonowanie w społeczeństwie⁵;
- bezpieczeństwo społeczności, czyli stan, w którym grupy lokalne oraz całe społeczeństwa funkcjonują w atmosferze wzajemnego zaufania, wsparcia i stabilności. Obejmuje także ochronę przed konfliktami społecznymi, przemocą czy dyskryminacją. Wzmacnia poczucie przynależności i wspólnej odpowiedzialności za dobrobyt wszystkich członków społeczności⁶;
- bezpieczeństwo polityczne rozumiane jako stan, w którym system polityczny jest chroniony przed nadużyciami władzy (rządy prawa, niezależne sądy, wolne media), a obywatele realnie uczestniczą w decyzjach publicznych przez wybory, referenda, konsultacje, inicjatywy obywatelskie oraz budżety partycypacyjne. Istotne jest także funkcjonowanie instytucji zgodne z prawem i procedurami, bez przemocy i zastraszania, z rozstrzygnięciem sporów

² M.Z. Wiśniewska, J. Wyrwa, *Bezpieczeństwo żywności i żywnościowe w okresie pandemii: ujęcie interdyscyplinarne*, Zielona Góra 2022, s. 13–14. <https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2022.210>.

³ M. Paplicki, *Bezpieczeństwo zdrowotne obywatela w polskim systemie ratownictwa medycznego*, Wrocław 2020, s. 117–121. <https://doi.org/10.34616/23.21.004>.

⁴ M. Cizek, *Bezpieczeństwo ekologiczne (środowiskowe) i kultura bezpieczeństwa ekologicznego (środowiskowego)*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2016, nr 5, s. 17–18.

⁵ M. Nowak, *Bezpieczeństwo osobiste policjantów w czasie przeprowadzanych interwencji a posiadane środki przymusu bezpośredniego*, „Przegląd Policynjny” 2018, t. 4, nr 132, s. 206–207. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.6693>.

⁶ M. Rozwadowski, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych oraz działania zmierzające do jego poprawy*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2014, nr 15, s. 248–251.

środkami prawnymi. To tworzy warunki bezpieczeństwa i wzmacnia poczucie bezpieczeństwa⁷.

Reasumując, poczucie bezpieczeństwa jest kluczowym składnikiem zrównoważonego rozwoju społecznego. Sprzyja realizacji potencjału jednostek, co przekłada się na dobrobyt społeczny oraz stabilność polityczną i gospodarczą. Deficyt bezpieczeństwa prowadzi do marginalizacji osób i grup społecznych (w tym ofiar przemocy i społeczności szczególnie narażonych), nasilenia konfliktów społecznych oraz destabilizacji instytucji państwa.

Poczucie bezpieczeństwa osobistego a psychopatologie seksualne

W artykule termin „psychopatologie seksualne” jest używany w znaczeniu wąskim – odnosi się do zachowań przemocowych lub przymusowych naruszających prawo i autonomię jednostki. Nie obejmuje dysfunkcji seksualnych ani trudności czy odchyień w obszarze seksualności o charakterze konsensualnym. Autor koncentruje się na trzech zjawiskach z zakresu psychopatologii seksualnej: gwałcie, pedofilii i turystyce seksualnej. Pojęcia turystyki seksualnej używa w odniesieniu do zjawisk o charakterze przestępczym, powiązanych m.in. z seksualnym wykorzystywaniem małoletnich, handlem ludźmi, przymusem. Nie odnosi się zatem do dobrowolnych kontaktów seksualnych między dorosłymi, pozostających w zgodzie z prawem państwa. W przeciwieństwie do konsensualnych, niekrzywdzących praktyk seksualnych psychopatologie w tym ujęciu – obejmujące m.in. gwałt i usiłowanie gwałtu, molestowanie i nadużycia seksualne, wykorzystywanie seksualne małoletnich (w tym grooming), handel ludźmi do celów seksualnej eksploatacji oraz przymusową prostytucję, a także zorganizowane praktyki przestępcze (np. sieciowe formy rekrutacji i kontroli ofiar) – prowadzą do naruszenia integralności fizycznej i psychicznej ofiary oraz jej autonomii⁸. Istotą tych działań jest przemoc fizyczna, psychiczna lub symboliczna oraz brak zgody: przymus, nadużycie zależności lub władzy, oszustwo albo niezdolność do wyrażenia zgody (np. z uwagi na wiek czy stan). Ofiary takich działań często doświadczają długotrwałych negatywnych konsekwencji fizycznych, psychicznych i społecznych⁹.

⁷ S. Zalewski, *Bezpieczeństwo polityczne. Zarys problematyki*, Siedlce 2013, s. 42–45.

⁸ W. Bołoz, *Zaburzenia rozwoju seksualnego*, „Studia nad Rodziną” 1998, nr 2/1, s. 125–129.

⁹ D. Juszcak, K. Korzeniewski, *Analiza wybranych czynników psychospołecznych i psychopatologicznych u sprawców przestępstw seksualnych działających pod i bez wpływu alkoholu*, „Seksuologia Polska” 2016, t. 14, nr 1, s. 1–3.

Działania przemocowe mogą wynikać zarówno z indywidualnych predyspozycji psychicznych sprawcy, jak i z wpływu czynników środowiskowych, kulturowych czy społecznych¹⁰. Często mają związek z brakiem empatii, instrumentalnym traktowaniem drugiej osoby, manipulacją. Sprawcy kierują się potrzebą dominacji, poczucia władzy, zaspokojenia własnych popędów, uzyskania kontroli nad ofiarą.

Zwalczanie psychopatologii seksualnych wymaga skoordynowanych działań prewencyjnych i interwencyjnych. Organizacje międzynarodowe opracowują strategie i zalecenia mające na celu ochronę bezpieczeństwa człowieka, a konwencje międzynarodowe, np. konwencja o prawach dziecka¹¹ czy konwencja w sprawie likwidacji form dyskryminacji kobiet¹², dają podstawę prawną dla działań na rzecz eliminacji przemocy seksualnej i ochrony ofiar. W Polsce przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności zostały opisane w rozdziale XXV Kodeksu karnego¹³. Są one zbliżone do przestępstw przeciwko wolności, ponieważ obejmują działania oparte na przymusie, łamią opór ofiary lub całkowicie pozbawiają ją możliwości samostanowienia w sferze seksualnej.

Pomimo zmian legislacyjnych i wzrostu świadomości społecznej zapewnienie pełnego bezpieczeństwa człowieka nadal napotyka liczne bariery. Jedną z kluczowych jest nieskuteczne egzekwowanie przepisów. Efektywność regulacji chroniących jednostki może być ograniczana przez niewłaściwe stosowanie prawa, niedobory zasobów instytucjonalnych, niejasność procedur czy niewystarczające przygotowanie przedstawicieli organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Czynniki te utrudniają realizację założeń polityki bezpieczeństwa, osłabiają jej skuteczność i ograniczają zdolność instytucji do reagowania na złożone wyzwania współczesnego świata¹⁴. Kolejnymi barierami są stygmatyzacja i wtórna wiktyimizacja ofiar. Ofiary przestępstw seksualnych są na nie szczególnie narażone. Społeczne piętno często zniechęca do zgłaszania tego rodzaju przestępstw. Jak wskazuje Nikola Tkacz, sprzyjają temu dwa czynniki: specyfika dobra chronionego (wolność seksualna) oraz wpływ kultury gwałtu, która kształtuje w społeczeństwie negatywny sposób postrzegania

¹⁰ J.K. Gierowski, J. Heitzman, A. Szymusik, *Sprawcy zabójstw na tle seksualnym: psychopatologia, osobowość i motywacja*, „Palestra” 1994, nr 1–2, s. 65–73.

¹¹ *Konwencja o prawach dziecka*, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.

¹² *Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet* przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r.

¹³ *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny*.

¹⁴ *Przestępstwo zgwałcenia w polskim prawie karnym*, Niebieska Linia, 31 XII 2009 r., <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/przestepstwo-zgwalcenia-w-polskim-prawie-karnym> [dostęp: 8 XII 2024].

ofiary¹⁵. Normy kulturowe i społeczne odgrywają bowiem istotną rolę w modelowaniu postaw wobec przemocy seksualnej. Tabuizowanie tematów związanych z seksualnością utrudnia otwartą dyskusję i edukację i sprzyja patologicznym zachowaniom. Społeczeństwa promujące równość płci i rzetelną edukację seksualną skuteczniej przeciwdziałają negatywnym zjawiskom związanym ze sferą seksualną¹⁶.

W kolejnych częściach pracy zostały omówione mechanizmy stojące za zjawiskami gwałtu, pedofilii i turystyki seksualnej, ich przyczyny, konsekwencje oraz podejmowane działania prewencyjne i interwencyjne. Pozwoliło to ukazać, w jaki sposób psychopatologie seksualne wpływają na bezpieczeństwo człowieka.

Gwałt

Gwałt to jedna z najbardziej drastycznych form przemocy seksualnej, uderzająca w podstawowe wartości społeczeństwa opartego na poszanowaniu praw człowieka, wolności osobistej oraz równości. Jest to czyn zabroniony prawem i głęboko nieetyczny. Skuteczne przeciwdziałanie wymaga poznania skali tego zjawiska, konsekwencji dla ofiar i czynników ryzyka, jak również efektywnych metod prewencji i wsparcia¹⁷.

Ofiary gwałtów doświadczają głębokiej traumy, której skutki mogą utrzymywać się przez wiele lat. Konsekwencje psychologiczne to m.in.: zespół stresu pourazowego, stany lękowe, depresja, zaburzenia snu, trudności w budowaniu relacji intymnych oraz obniżona samoocena. Ma to wpływ nie tylko na kondycję psychiczną jednostki, lecz także na jej życie społeczne i zawodowe. Ofiary mogą izolować się od otoczenia, unikać określonych sytuacji czy miejsc. Brak wsparcia społecznego dodatkowo pogłębia ich poczucie bezradności. Gwałt narusza więzi społeczne – rodzina, przyjaciele i instytucje publiczne stają przed wyzwaniem pomocy w procesie leczenia traumy i przywracania ofiary do normalnego funkcjonowania¹⁸.

Przyczyny i czynniki sprzyjające występowaniu gwałtów mają złożony charakter. Teorie psychodynamiczne wskazują, że agresja seksualna jest efektem tłumionych impulsów lub zaburzeń rozwoju psychicznego, takich jak sadyzm czy

¹⁵ N. Tkacz, *Zjawisko wiktyimizacji wtórnej w kontekście ofiar przestępstw seksualnych ze szczególnym uwzględnieniem przestępstwa zgwałcenia*, „Probacja” 2020, t. 2, s. 123. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.4888>.

¹⁶ P. Białczak, R. Rodasik, *O relacji pomiędzy tabu a kulturą bezpieczeństwa – wpływ języka na poczucie bezpieczeństwa jednostki*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2015, nr 20, s. 84–85.

¹⁷ A. Szpak, *Ewolucja definicji gwałtu w orzecznictwie międzynarodowych trybunałów karnych ad hoc*, „Polityka i Społeczeństwo” 2018, nr 4(16), s. 125–127.

¹⁸ M. Bienkowski, *Gwałt jako narzędzie wojny*, *Codziennik Feministyczny*, 11 XII 2016 r., <http://codziennikfeministyczny.pl/bienkowski-gwalt-jako-narzedzie-wojny/> [dostęp: 8 XII 2024].

masochizm. Podejście behawioralne podkreśla rolę warunkowania, gdy przemoc zostaje skojarzona z aktywnością seksualną, a nagrody, np. w postaci orgazmu, wzmacniają zachowania dewiacyjne. W teoriach kognitywnych zwraca się uwagę na nieprawidłowe interpretacje poznawcze i stereotypy dotyczące ról płciowych, które mogą usprawiedliwiać przemoc. Skłonności do przemocy seksualnej mogą być nasilane przez wpływy kulturowe, np. utrwalone nierówności płci¹⁹. Wpływy te obejmują m.in.: funkcjonowanie stereotypów dotyczących płci, wzmacniających dominację mężczyzn i uległość kobiet oraz normalizujących przemoc jako narzędzia kontroli; istnienie kultury gwałtu (np. obwinianie ofiary, kwestionowanie braku zgody), która zmniejsza skłonność do zgłaszania przestępstw i sprzyja wtórnej wiktyimizacji ofiar; socjalizację do przemocy i wzorce „hegemonicznej męskości” premiuje agresję, rywalizację i dehumanizację partnerki czy partnera; kulturę przyzwolenia związaną z używaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych (usprawiedliwianie przemocy przez utratę kontroli); tabuizację seksualności i niedostatki rzetelnej edukacji seksualnej ograniczające rozumienie zgody, granic i komunikacji; przekazy medialne i treści online uprzedmiotawiające seksualność, normalizujące przemoc seksualną; czynniki strukturalne i instytucjonalne – słaba egzekucja prawa, długie postępowania, niska wykrywalność i łagodne sankcje, które budują poczucie bezkarności; sytuacje konfliktu i kryzysu (wojny, klęski, migracje), w których wzrasta ryzyko przemocy seksualnej. Te uwarunkowania, działając łącznie, obniżają poczucie bezpieczeństwa i mogą zwiększać podatność na przemoc i skłonność do niej.

Pedofilia

Jest to zaburzenie preferencji seksualnych, w którym osoba dorosła odczuwa utrwalony i silny pociąg seksualny do dzieci, czyli osób niedojrzałych fizycznie i emocjonalnie, zwykle przed okresem dojrzewania. Pedofilia stanowi bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa dziecka, ma negatywny wpływ na jego zdrowie psychiczne, fizyczne oraz rozwój społeczno-emocjonalny²⁰. Wszelkie kontakty seksualne z dziećmi są głęboko nieetyczne i stoją w sprzeczności z normami społecznymi oraz prawnymi.

Osoby dopuszczające się czynów pedofilskich często stosują manipulację, zastraszanie lub uwodzenie emocjonalne, aby zdobyć zaufanie ofiary. Wykorzystują jej zależność, naiwność i ograniczoną zdolność do rozpoznawania zagrożeń.

¹⁹ R. Kowalczyk i in., *Gwałt – tło psychospołeczne zjawiska oraz ujęcie prawne przestępstwa*, „Ginekologia i Położnictwo” 2014, nr 31, s. 87–88.

²⁰ M. Dąbkowska, *Pedofilia – trudności diagnostyczne i terapeutyczne*, „Niepełnosprawność” 2017, nr 28, s. 109–111. <https://doi.org/10.4467/25439561.NP.17.058.8133>.

Niejednokrotnie sprawcy wywodzą się z najbliższego otoczenia dziecka – rodziny, szkoły czy środowisk sportowo-opiekuńczych – co utrudnia wykrycie i zapobieganie nadużyciom. Czynnikiami zwiększającymi ryzyko popełnienia takich przestępstw mogą być doświadczenia przemocy w dzieciństwie, zaburzenia osobowości, niska kontrola impulsów i brak empatii, a także określone uwarunkowania społeczne i kulturowe: utrwalone nierówności i stereotypy płciowe; hierarchiczne relacje władzy w kontaktach dorosły – dziecko; tabuizacja seksualności i brak rzetelnej edukacji seksualnej; stygmatyzacja ofiar i tzw. kultura gwałtu; niewystarczające mechanizmy ochrony instytucjonalnej (braki w procedurach, weryfikacji personelu i kanałach zgłaszania); niski poziom zaufania do instytucji i bariery w dostępie do pomocy; czynniki strukturalne (ubóstwo, migracje, sytuacje kryzysowe); środowisko cyfrowe sprzyjające groomingowi online²¹.

Konsekwencje dla dzieci wykorzystywanych seksualnie są poważne i długotrwałe. Doświadczają one traumy, która może prowadzić do zaburzeń lękowych i depresyjnych, zespołu stresu pourazowego, zaburzeń zachowania, trudności w nawiązywaniu relacji oraz problemów psychospołecznych w dorosłości. Często są problemy z samooceną, obniżone poczucie własnej wartości, zaburzenia tożsamości i seksualności, co wpływa na funkcjonowanie w późniejszym życiu. Rodziny ofiar również mierzą się z trudnymi przeżyciami – szokiem, wstydem, poczuciem winy, a niekiedy mają nawet problem z uznaniem faktów. Taka reakcja otoczenia nie sprzyja zdrowieniu ofiary i udzieleniu jej właściwego wsparcia przez rodzinę²².

Skuteczne przeciwdziałanie pedofilii i minimalizowanie jej skutków wymaga podejścia łączącego działania prawne, edukacyjne, terapeutyczne oraz wsparcie ofiar i ich rodzin.

Turystyka seksualna

Ten rodzaj turystyki polega na podróżowaniu w celu uzyskania usług seksualnych, często do krajów o słabszych regulacjach prawnych, sytuacji ekonomicznej i systemie ochrony społecznej. Turystyka seksualna przybiera różne formy, w tym zorganizowanych wyjazdów do krajów, w których usługi seksualne są łatwo dostępne i tanie. Niezależnie od formy jej istotą jest komercjalizacja seksualności i wykorzystywanie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Rozkwita ona w miejscach, gdzie panuje wysoki poziom ubóstwa, brakuje perspektyw na rynku pracy, a ochrona praw pracowniczych i konsumenckich jest ograniczona. Wiąże się zatem

²¹ D. Baran, W. Czernikiewicz, *Psychoterapia grupowa preferencyjnych sprawców czynów pedofilnych w nurcie poznawczo-behawioralnym*, „Seksuologia Polska” 2017, t. 15, nr 1, s. 18–19.

²² G. Jarząbek, A. Grętkiewicz-Tomczyk, *Problem przemocy seksualnej wobec dzieci*, „Ginekologia Praktyczna” 2007, nr 2, s. 30–33.

z wykorzystywaniem nierówności społeczno-ekonomicznych, odmienności kulturowych oraz brakiem skutecznych mechanizmów prawnych i kontrolnych²³. Istotną rolę odgrywają również czynniki kulturowe, takie jak nierówność płci, brak edukacji seksualnej, tabuizowanie tematu przemocy seksualnej czy społeczne przyzwolenie na prostytucję. W rezultacie osoby z grup szczególnie narażonych, tj. kobiety, dzieci czy członkowie mniejszości etnicznych, stają się ofiarami, które można łatwo wykorzystać²⁴. Turystyka seksualna wpływa destrukcyjnie na społeczności lokalne – ich członkowie doświadczają przemocy, manipulacji i łamania praw człowieka. Z czasem dochodzi do degradacji norm społecznych oraz marginalizacji grup szczególnie narażonych.

Turystyka seksualna to często branża półlegalna lub w pełni nielegalna, powiązana z prostytucją, handlem ludźmi oraz innymi formami nadużyć. Dochody z niej pochodzące nie przyczyniają się do trwałego rozwoju gospodarczego i najczęściej trafiają do pośredników, handlarzy ludźmi czy zorganizowanych grup przestępczych. Jest to problem o charakterze transnarodowym. Wpływa na międzynarodowy wizerunek kraju, którego ten problem dotyczy, i stosunki między państwami, powoduje napięcia polityczne i społeczne. Wyzwaniem jest rosnąca skala zjawiska z uwagi na globalizację i łatwość podróżowania. To sprawia, że coraz trudniej jest kontrolować przepływ osób oraz zwalczać sieci przestępcze działające na terenie wielu krajów²⁵.

Zapobieganie przestępstwom o podłożu seksualnym i zwalczanie ich

Skuteczna walka z psychopatologiami seksualnymi takimi jak gwałty, pedofilia czy turystyka seksualna wymaga kompleksowego podejścia uwzględniającego złożoność tych zjawisk, ich przyczyny, mechanizmy oraz konsekwencje społeczne.

Interdyscyplinarność i współpraca

Praca zarówno z ofiarami, jak i sprawcami przestępstw seksualnych wymaga zaangażowania specjalistów z różnych dziedzin – psychologów, psychiatrów, kryminologów, socjologów, prawników, pedagogów, a także pracowników socjalnych, policjantów, polityków oraz szeroko rozumianej opinii publicznej. Połączenie wiedzy

²³ D. Chylińska, G. Kosmala, *Turystyka seksualna – rekapitulacja*, „Folia Turistica” 2012, nr 26, s. 67.

²⁴ A. Stasiak, *Turystyka kontrowersyjna jako emanacja gospodarki doświadczeń*, w: *Turystyka kontrowersyjna na współczesnym rynku podróży – formy, uwarunkowania, skutki*, G. Godlewski, M. Zalech (red.), Białą Podlaska 2015, s. 53–57.

²⁵ G. Godlewski, *Turystyka seksualna w opiniach młodych Polaków*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Turystyki” 2015, nr 2(30), s. 71–73.

i praktyki pozwala na opracowywanie skuteczniejszych strategii zapobiegawczych i interwencyjnych²⁶.

Ważną rolę w prewencji i zwalczaniu odgrywa współpraca wielosektorowa, tj. między organizacjami pozarządowymi i instytucjami państwowymi, służbą zdrowia, systemem edukacji i wymiarem sprawiedliwości, oraz współpraca na różnych poziomach – od lokalnego po międzynarodowy. Organizacje międzynarodowe tworzą wytyczne, standardy postępowania i zapewniają wsparcie techniczne oraz finansowe w zwalczaniu negatywnych zjawisk z zakresu psychopatologii seksualnej. Istotnym elementem tej współpracy są wspólne bazy danych i rejestry sprawców, umożliwiające szybszą reakcję na nowe zagrożenia, lepsze monitorowanie przestępców oraz zapobieganie kolejnym przestępstwom. Takie skoordynowane działania wzmacniają globalną ochronę ofiar i przeciwdziałają rozwojowi przestępczości seksualnej. Współpraca międzynarodowa jest istotna zwłaszcza w przypadku zjawisk o charakterze transgranicznym, jak handel ludźmi czy turystyka seksualna. Dzięki niej możliwe są skuteczniejsza wymiana informacji wywiadowczych, doświadczeń i dobrych praktyk, koordynacja działań policyjnych oraz realizacja wspólnych inicjatyw prawnych, które ograniczają mobilność sprawców i utrudniają im podejmowanie działań²⁷. Kompleksowe podejście to także łączenie narzędzi edukacyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych (wsparcie dla ofiar, a także resocjalizacja sprawców przestępstw o podłożu seksualnym) oraz prawnych (wzmacnianie systemu prawnego). Tylko takie zintegrowane działania mogą prowadzić do realnego ograniczenia zjawiska przemocy seksualnej i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie²⁸.

Edukacja

Podstawą działań prewencyjnych w przypadku omawianych zjawisk z zakresu psychopatologii seksualnych jest rzetelna edukacja seksualna, służąca budowaniu świadomości społecznej na temat zagrożeń i rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z niebezpiecznymi sytuacjami, a także promująca postawy szacunku, empatii i ideę równości płci. Powinna ona być oparta na wiedzy naukowej i dostosowana do poziomu rozwoju odbiorców²⁹. Wiedza na temat tego, czym są granice i szacunek

²⁶ A. Kobyliński, *Pedofilia we Włoszech: skala problemu, aspekty etyczne i ochrona nieletnich*, „Studia Ecologiae et Bioethicae” 2018, t. 16, nr 1, s. 53–56. <https://doi.org/10.21697/seb.2018.16.1.04>.

²⁷ M. Sajkowska, *Wykorzystywanie seksualne dzieci*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2017, t. 16, nr 1, s. 233.

²⁸ G. Miłkowska, K. Silna, *Działania wspierające i pomoc osobom doświadczającym przemocy*, „Dyskursy Młodych Andragogów” 2018, nr 19, s. 196–202.

²⁹ E. Kasperek-Golimowska, *Edukacja seksualna jako forma ochrony i promocji zdrowia seksualnego*, w: *Przemiany seksualności w społeczeństwie współczesnym. Teoria i rzeczywistość*, Z. Lew-Starowicz, K.M. Waszyńska (red.), Poznań 2012, s. 87–90.

dla drugiego człowieka, a także umiejętność rozpoznawania przemocy seksualnej i reagowania na nią zwiększają szanse na wczesne wykrycie problemów oraz ograniczenie ich skali³⁰. Dzieci powinny się uczyć, czym są nieodpowiednie zachowania dorosłych, rozwijać ich asertywność oraz umiejętność szukania pomocy. Działania te powinny być skierowane również do dorosłych, aby zwiększać ich zdolność do wczesnego reagowania na niepokojące sygnały. Istotne jest także organizowanie szkoleń dla specjalistów pracujących z dziećmi, młodzieżą i grupami narażonymi na przemoc seksualną. Nauczyciele, opiekunowie, pracownicy socjalni, lekarze czy policjanci powinni mieć odpowiednie kompetencje, aby identyfikować pierwsze sygnały zagrożenia i adekwatnie reagować, co zwiększy poziom ochrony jednostek i społeczności³¹. Konieczne jest również organizowanie szkoleń dla policjantów, prokuratorów, a także sędziów na temat profesjonalnego i pełnego empatii podejścia do ofiar przestępstw seksualnych.

Ważnym elementem prewencji są kampanie społeczne prowadzone za pośrednictwem mediów społecznościowych, radia i telewizji. Pomagają one zwalczać stereotypy i mity związane z przestępstwami na tle seksualnym, zmniejszać stygmatyzację ofiar tych przestępstw, zwiększać świadomość skali problemu oraz promować postawy oparte na zrozumieniu, szacunku i odpowiedzialności³². Kampanie na temat konsekwencji turystyki seksualnej, prowadzone zarówno w krajach docelowych, jak i w krajach pochodzenia turystów, mogą ograniczyć popyt na tego typu usługi.

Ważną rolę odgrywa edukacja w zakresie dostępnych form wsparcia dla ofiar przestępstw seksualnych. Nie tylko zwiększa zdolność do interwencji w sytuacjach kryzysowych, lecz także wzmacnia poczucie odpowiedzialności zbiorowej.

Wsparcie dla ofiar i sprawców przestępstw na tle seksualnym

Ofiarom przestępstw o charakterze seksualnym należy zapewnić dostęp do pomocy medycznej, bezpłatnej terapii psychologicznej, grup wsparcia, rehabilitacji oraz doradztwa prawnego, co pozwala na ograniczenie skutków traumy i wspiera proces powrotu do normalnego życia. W przypadku pedofilii instytucje takie jak szkoły, poradnie psychologiczne, ośrodki pomocy rodzinie oraz organy ścigania powinny działać wspólnie, aby skutecznie identyfikować przypadki nadużyć, wspierać ofiary

³⁰ M. Gorajska i in., *Edukacja seksualna w Polsce w kontekście promocji zdrowia seksualnego vs tabu seksualne*, „Psychoseksuologia” 2018, nr 4, s. 112–113.

³¹ M. Czechowska-Bieluga, *Możliwości kształtowania kompetencji zawodowych asystentów rodzin w procesie szkolenia*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia” 2016, t. 29, nr 1, s. 54–56. <http://dx.doi.org/10.17951/j.2016.29.1.53>.

³² K. Białdyga, *Kobieta – ofiara gwałtu*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development” 2023, t. 104, nr 1, s. 55.

i eliminować potencjalne zagrożenia. Kompleksowa pomoc udzielona ofiarom i ich rodzinom pomaga w przepracowaniu traumy i odbudowaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie³³. Istotną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, które nie tylko zapewniają wsparcie emocjonalne, lecz także pomagają ofiarom w znalezieniu pracy czy mieszkania, co zwiększa ich szanse na pełną reintegrację społeczną³⁴.

Skuteczne przeciwdziałanie wymaga również wdrażania programów resocjalizacyjnych dla sprawców przestępstw. Terapia poznawczo-behawioralna, nauka kontroli impulsów, leczenie farmakologiczne oraz działania rozwijające empatię i odpowiedzialność mogą zmniejszyć ryzyko recydywy i zwiększyć szanse na reintegrację ze społeczeństwem. Podejście, w którym uwzględnia się potrzeby zarówno ofiar, jak i sprawców, minimalizuje długofalowe negatywne skutki przestępstw o charakterze seksualnym oraz wspiera budowanie bezpieczniejszego społeczeństwa³⁵.

Wzmacnianie systemu prawnego i systemu nadzoru

Ważnym elementem strategii przeciwdziałania przestępstwom o charakterze seksualnym jest wzmacnianie systemu prawnego. Należy systematycznie tworzyć i aktualizować przepisy, które w jasny sposób definiują oraz penalizują te przestępstwa, a także skutecznie egzekwować obowiązujące³⁶. Takie działania pełnią funkcję odstrasżającą i zwiększają poczucie bezpieczeństwa społecznego.

Istotnym elementem walki z przestępczością na tle seksualnym jest również tworzenie specjalistycznych jednostek, które zajmują się zbieraniem dowodów, ściąganiem sprawców oraz udzielaniem wsparcia ofiarom. Uzupełnieniem tych działań jest dostępność ośrodków interwencji kryzysowej, oferujących natychmiastową pomoc medyczną, psychologiczną i prawną, co nie tylko może złagodzić negatywne skutki przestępstwa, lecz także zwiększa prawdopodobieństwo szybkiego pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej. Takie zintegrowane działania prawne

³³ A. Piskorowska, *Pedofilia jako dewiacja społeczna: leczenie i zapobieganie*, w: *Pedagogia prewencji. Dzieci, młodzież, rodzina*, J. Zimny (red.), Stalowa Wola 2013, s. 357–367.

³⁴ A. Dziergawka, *Wtórna wiktyimizacja ofiar przestępstw seksualnych – aspekty normatywne i praktyczne*, „Prawo w Działaniu” 2024, t. 57, s. 168–171. <https://doi.org/10.32041/pwd.5708>; D. Chylińska, G. Kosmala, *Turystyka seksualna – rekapitulacja...*, s. 67–90.

³⁵ A. Morawska, *Strategie postępowania ze sprawcami przestępstw seksualnych wobec dzieci na przykładzie wybranych krajów*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2004, t. 3, nr 2, s. 7–20.

³⁶ Zob. *Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.*; *Konwencja Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, sporządzona w Lanzarote dnia 25 października 2007 r.*; *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW.*

i instytucjonalne stanowią fundament efektywnej ochrony jednostek i społeczeństwa przed przemocą seksualną³⁷.

Skuteczna prewencja to także tworzenie mechanizmów monitorujących sprawców przestępstw seksualnych po odbyciu przez nich kary, co minimalizuje ryzyko recydywy i umożliwia lepszą kontrolę potencjalnych zagrożeń.

Podsumowanie i wnioski

Analiza problemu bezpieczeństwa człowieka w kontekście wybranych zjawisk psychopatologii seksualnej – gwałtów, pedofilii i turystyki seksualnej – ukazuje skalę wyzwań, przed jakimi stoi współczesne społeczeństwo. Te formy przemocy seksualnej destabilizują życie ofiar i ich najbliższych, a także społeczności, naruszając fundamenty ładu społecznego, takie jak wzajemny szacunek, zaufanie i poszanowanie praw człowieka. Konsekwencje przemocy seksualnej są długofalowe i mają głęboki wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne oraz funkcjonowanie społeczne i ekonomiczne ofiar.

Przyczyny zjawisk takich jak gwałt, pedofilia czy turystyka seksualna są złożone. Obejmują czynniki psychologiczne, społeczne, ekonomiczne, kulturowe oraz instytucjonalne. Nierówność płci, brak edukacji seksualnej, ubóstwo, słabe egzekwowanie prawa oraz tabuizacja tworzą warunki sprzyjające rozwojowi patologii.

Działania służące zapobieganiu psychopatologiom seksualnym i ich zwalczaniu również są złożone i wielowymiarowe. Optymalne przeciwdziałanie wymaga interdyscyplinarnego podejścia, współpracy systemu edukacji, wymiaru sprawiedliwości, systemu opieki zdrowotnej, organizacji pozarządowych oraz instytucji państwowych i międzynarodowych. Ważne jest zapewnienie ofiarom szybkiej pomocy oraz właściwe poprowadzenie resocjalizacji sprawców. Skuteczność tych działań zależy w dużej mierze od ich koordynacji. Niezbędne są także rzetelna edukacja seksualna, kampanie społeczne oraz szkolenia specjalistów, które pomogą zwiększyć świadomość oraz efektywność prewencji. Równolegle konieczne jest wzmacnianie systemu prawnego i instytucjonalnego, obejmujące zaostrzenie kar dla sprawców, egzekwowanie prawa i tworzenie specjalistycznych jednostek zajmujących się ściganiem. W walce z przestępstwami transgranicznymi kluczowym elementem jest współpraca międzynarodowa, w tym wymiana informacji i działania operacyjne. Dzięki takiemu kompleksowemu podejściu można budować bardziej bezpieczne i świadome społeczeństwo, w którym naruszenia

---

³⁷ M. Łabęcka, G. Jarząbek-Bielecka, D. Lorkiewicz-Muszyńska, *Przestępstwa seksualne – wybrane przypadki*, „Ginekologia Polska” 2013, nr 84, s. 309–313.

integralności fizycznej i psychicznej oraz godności drugiego człowieka spotyka się z natychmiastową reakcją i stanowczym sprzeciwem. Dalsze działania powinny koncentrować się na doskonaleniu metod rozpoznawania i monitorowania zjawisk psychopatologii seksualnej, tworzeniu przynoszących pozytywne wyniki programów terapeutycznych i prewencyjnych, badaniu wpływu nowych technologii na dynamikę przemocy seksualnej oraz rozwijaniu współpracy międzynarodowej w zwalczaniu przestępczości transgranicznej.

Należy podkreślić, że ograniczona dostępność danych statystycznych oraz zróżnicowany kontekst kulturowy i geopolityczny zawężają pole interpretacji przedstawionych wniosków. Wiele przypadków przemocy seksualnej nie zostaje ujawnionych, co powoduje zaniżenie wskaźników dotyczących skali zjawiska. Ponadto odmienne normy społeczne, religijne i polityczne w poszczególnych państwach sprawiają, że uniwersalne modele prewencji i interwencji mogą nie przynosić oczekiwanych rezultatów. Dlatego zasadne wydaje się podjęcie pogłębionych, interdyscyplinarnych badań, które uwzględnią lokalne uwarunkowania oraz umożliwią porównanie efektywności rozwiązań prawnych, instytucjonalnych i edukacyjnych w różnych regionach świata. Projekty badawcze powinny skupić się na kwestiach związanych z niezgłaszanymi przestępstwami, analizą mechanizmów kulturowych i społecznych determinujących postrzeganie przemocy o podłożu seksualnym, a także na roli instytucji międzynarodowych w koordynowaniu działań profilaktycznych i interwencyjnych. Dzięki temu będzie można lepiej zrozumieć dynamikę omawianych zjawisk oraz wypracować efektywniejsze strategie prewencji i wsparcia ofiar.

Bibliografia

- Baran D., Czernikiewicz W., *Psychoterapia grupowa preferencyjnych sprawców czynów pedofilnych w nurcie poznawczo-behawioralnym*, „Seksuologia Polska” 2017, t. 15, nr 1, s. 17–26.
- Białczak P., Rodasik R., *O relacji pomiędzy tabu a kulturą bezpieczeństwa – wpływ języka na poczucie bezpieczeństwa jednostki*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2015, nr 20, s. 69–87.
- Białdyga K., *Kobieta – ofiara gwałtu*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development” 2023, t. 104, nr 1, s. 49–56.
- Bołoz W., *Zaburzenia rozwoju seksualnego*, „Studia nad Rodziną” 1998, nr 2/1, s. 121–131.
- Chylińska D., Kosmala G., *Turystyka seksualna – rekapitulacja*, „Folia Turistica” 2012, nr 26, s. 67–90.

Ciszek M., *Bezpieczeństwo ekologiczne (środowiskowe) i kultura bezpieczeństwa ekologicznego (środowiskowego)*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2016, nr 5, s. 11–22.

Czaja J., *Kulturowe czynniki bezpieczeństwa*, Kraków 2008.

Czechowska-Bieluga M., *Możliwości kształtowania kompetencji zawodowych asystentów rodzin w procesie szkolenia*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia” 2016, t. 29, nr 1, s. 53–65. <http://dx.doi.org/10.17951/j.2016.29.1.53>.

Dąbkowska M., *Pedofilia – trudności diagnostyczne i terapeutyczne*, „Niepełnosprawność” 2017, nr 28, s. 108–118. <https://doi.org/10.4467/25439561.NP.17.058.8133>.

Dziergawka A., *Wtórna wiktyimizacja ofiar przestępstw seksualnych – aspekty normatywne i praktyczne*, „Prawo w Działaniu” 2024, t. 57, s. 164–188. <https://doi.org/10.32041/pwd.5708>.

Gierowski J.K., Heitzman J., Szymusik A., *Sprawcy zabójstw na tle seksualnym: psychopatologia, osobowość i motywacja*, „Palestra” 1994, nr 1–2, s. 65–74.

Godlewski G., *Turystyka seksualna w opiniach młodych Polaków*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Turystyki” 2015, nr 2(30), s. 69–85.

Gorajska M., Kuik M., Laube J., Liszewska U., Madej O., *Edukacja seksualna w Polsce w kontekście promocji zdrowia seksualnego vs tabu seksualne*, „Psychoseksuologia” 2018, nr 4, s. 110–120.

Jarząbek G., Grętkiewicz-Tomczyk A., *Problem przemocy seksualnej wobec dzieci*, „Ginekologia Praktyczna” 2007, nr 2, s. 30–33.

Juszczak D., Korzeniewski K., *Analiza wybranych czynników psychospołecznych i psychopatologicznych u sprawców przestępstw seksualnych działających pod i bez wpływu alkoholu*, „Seksuologia Polska” 2016, t. 14, nr 1, s. 1–6.

Kasperek-Golimowska E., *Edukacja seksualna jako forma ochrony i promocji zdrowia seksualnego*, w: *Przemiany seksualności w społeczeństwie współczesnym*, Z. Lew-Starowicz, K.M. Waszyńska (red.), Poznań 2012, s. 87–131.

Kobyliński A., *Pedofilia we Włoszech: skala problemu, aspekty etyczne i ochrona nieletnich*, „Studia Ecologiae et Bioethicae” 2018, t. 16, nr 1, s. 37–58. <https://doi.org/10.21697/seb.2018.16.1.04>.

Kowalczyk R., Skrzypulec-Plinta V., Droszol-Cop A., Waszyńska K., Tomaszewski K., Bazyluk E., Marzec-Holka K., *Gwałt – tło psychospołeczne zjawiska oraz ujęcie prawne przestępstwa*, „Ginekologia i Położnictwo” 2014, nr 31, s. 82–90.

Leszczyńska M., *Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa a rozwój gospodarki i społeczeństwa*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2018, nr 56, s. 289–298. <https://doi.org/10.15584/nsawg.2018.4.23>.

Łabęcka M., Jarząbek-Bielecka G., Lorkiewicz-Muszyńska D., *Przestępstwa seksualne – wybrane przypadki*, „Ginekologia Polska” 2013, nr 84, s. 309–313.

Miłkowska G., Silna K., *Działania wspierające i pomoc osobom doświadczającym przemocy*, „Dyskursy Młodych Andragogów” 2018, nr 19, s. 193–205.

Morawska A., *Strategie postępowania ze sprawcami przestępstw seksualnych wobec dzieci na przykładzie wybranych krajów*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2004, t. 3, nr 2, s. 7–20.

Nowak M., *Bezpieczeństwo osobiste policjantów w czasie przeprowadzanych interwencji a posiadane środki przymusu bezpośredniego*, „Przegląd Policyjny” 2018, t. 4, nr 132, s. 205–217. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.6693>.

Paplicki M., *Bezpieczeństwo zdrowotne obywatela w polskim systemie ratownictwa medycznego*, Wrocław 2020. <https://doi.org/10.34616/23.21.004>.

Piskorowska A., *Pedofilia jako dewiacja społeczna: leczenie i zapobieganie*, w: *Pedagogia prewencji. Dzieci, młodzież, rodzina*, J. Zimny (red.), Stalowa Wola 2013, s. 357–369.

Rozwadowski M., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych oraz działania zmierzające do jego poprawy*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2014, nr 15, s. 243–252.

Sajkowska M., *Wykorzystywanie seksualne dzieci*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2017, t. 16, nr 1, s. 232–251.

Stasiak A., *Turystyka kontrowersyjna jako emanacja gospodarki doświadczeń*, w: *Turystyka kontrowersyjna na współczesnym rynku podróży – formy, uwarunkowania, skutki*, G. Godlewski, M. Zalech (red.), Biała Podlaska 2015, s. 53–69.

Szapak A., *Ewolucja definicji gwałtu w orzecznictwie międzynarodowych trybunałów karnych ad hoc*, „Polityka i Społeczeństwo” 2018, nr 4(16), s. 115–129.

Tkacz N., *Zjawisko wiktyimizacji wtórnej w kontekście ofiar przestępstw seksualnych ze szczególnym uwzględnieniem przestępstwa zgwałcenia*, „Probacja” 2020, t. 2, s. 117–134. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.4888>.

Wiśniewska M.Z., Wyrwa J., *Bezpieczeństwo żywności i żywnościowe w okresie pandemii: ujęcie interdyscyplinarne*, Zielona Góra 2022. <https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2022.210>.

Zalewski S., *Bezpieczeństwo polityczne. Zarys problematyki*, Siedlce 2013.

Źródła internetowe

Bieńkowski M., *Gwałt jako narzędzie wojny*, *Codziennik Feministyczny*, 11 XII 2016 r., <http://codziennikfeministyczny.pl/bienkowski-gwalt-jako-narzedzie-wojny/> [dostęp: 8 XII 2024].

Przestępstwo zgwałcenia w polskim prawie karnym, *Niebieska Linia*, 31 XII 2009 r., <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/przestepstwo-zgwalcenia-w-polskim-prawie-karnym> [dostęp: 8 XII 2024].

Akty prawne

Konwencja Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, sporządzona w Lanzarote dnia 25 października 2007 r. (DzU z 2015 r. poz. 608).

Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 r. (DzU z 2009 r. nr 20 poz. 107).

Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (DzU z 1991 r. nr 120 poz. 526).

Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. (DzU z 1982 r. nr 10 poz. 71).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335/1 z 17 XII 2011 r.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. DzU z 2025 r. poz. 383).

Jakub Grelewicz

Ukończył studia licencjackie na Wydziale Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Obecnie studiuje na Wydziale Nauk o Polityce i Administracji na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Interesuje się zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem wewnętrznym Polski, funkcjonowaniem sił zbrojnych oraz obronnością państwa.

Kontakt: kubagrelewicz@wp.pl